

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд на тема: „ТЕОРЕТИКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЕН МОДЕЛ ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА КОМПЕТЕНЦИИ ЗА ОБЩУВАНЕ НА ЧУЖД ЕЗИК В ИГРОВО-ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА“

за придобиване на образователна и научна степен "Доктор",

Професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика),

Автор: Десислава Любомирова Стоимчева - Коларска,

редовен докторант към Факултет по начална и предучилищна педагогика,

научен ръководител: проф.д-р Весела Гюрова.

От член на научно жури: проф. д-р Весела Методиева Гюрова,

СУ "Св. Климент Охридски"

1. Актуалност и значимост на проблематиката

Темата определено е центрирана в областта на *технологиите на игровото взаимодействие и апробирането им като интерактивен модел*, разработен от докторантката в научно направление 1.2. Педагогика. Въпреки това научното жури ще оцени връзката и с проблематиката на ранната чуждоезикова комуникативна среда, като образователна промяна, резултат от експерименталното ѝ проучване в институциите.

Ето защо значимостта на дисертационния труд е резултат от убедителното присъствие на редовната докторантка както в *научно-изследователски и публикационен, така и в проектно-ориентиран европейски план, включително и на чужд език*. Това е логическо очаквано продължение на научния ѝ интерес в годините на *магистърската подготовка в програмите: „Ранно чуждоезиково обучение в предучилищните заведения“*, ФНПП, СУ (2009-2012); Европейска програма в областта на образованието „Сократ“, „Използване в обучението по английски език на Интернет, смартборд дъски, както и програми за самостоятелно създаване на електронни ресурси – Power Point, Hot Potatoes., Университет в Съсекс гр. Брайтън, Великобритания (2006-2007); „Методика на чуждоезиковото обучение“, ФКНФ, СУ (2003-2004).

По отношение на по-нататъшната ѝ *чуждоезикова и професионална подготовка* важни са функциите ѝ на:

- хоноруван преподавател по английски език към Висш ислямски институт, гр. София през първата академична година от редовната докторантура (2012 – 2013);

- обучител по английски език по Оперативна програма развитие на човешки ресурси (2007 – 2013), Приоритетна ос 1: Насърчаване на икономическата активност и развитие на пазар на труда, насърчаващ включването; Приоритетна ос 2: Повишаване на производителността и адаптивността на заетите (2009 - 2013);
- консултант в проект по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, BG051PO001/07/2.1-01 – “Квалификационни услуги и обучения за заети лица - чуждоезиково обучение – английски език (2008 – 2009).

Ето защо *като научен* ръководител на докторантката мога да потвърдя, че е ценно и значимо за научно-теоретичните и за образователно-институционалните добри практики *успешно намереното и малко изследваното* в рамките на докторантските теми във ФНПП и в педагогическите факултети в страната *сечение на експериментални полета* на академичната ни общност в междуфакултетен и във вътрешно-професионален аспект. Намирам, че в представената докторантска разработка това е убедително изведено и ще се опитам по-долу в становището да го докажа и като *член на научното жури*.

2. Структура и съдържание на дисертационния труд

2.1. Трудът е *структуриран* в увод, изложение в три глави, заключение и изводи, библиография, приложения. Той е в обем 279 стандартни страници основен текст и приложение с диагностични процедури, включени в дисертационното изследване, игрови ситуации от формирания експеримент. Доказателственият материал в труда включва 3 схеми, 26 таблици, 53 диаграми в основния текст и 12 приложения в 17 страници с илюстрации от инструментариума и процедурите. Библиографията включва 182 литературни източници, от които 114 на кирилица, 40 на латиница и 28 интернет-ресурси.

2.2. В *съдържателен* план:

➤ В *теоретичната постановка на проблема* се откроява критичният авторски анализ и компетентната сравнителна оценка. Изследователският поглед на Д. Стоимчева-Коларска систематизира в логическа връзка тенденциите на автори от институции и от фондации в САЩ, в Европа и в нашата страна по отношението на присъствието на игровите технологии и използването на игровата дейност в предучилищното образование. При това – не само като цел, а като основа за придобиването на компетенции до седемгодишна възраст. Тя извежда водещите приоритети от новия век насам в масовото използване на *„игровизацията в*

*образованието“ (Нанси Карлсън Пейдж, 2012-2016), не само като законодателно осигурени документи, но и като **интернационално гражданско движение** за съхраняването на играта и нейната самоценност при прехода от детската градина в началното училище.*

➤ Интерпретирането на моделните игрови технологии, използвани в европейски и в български вариант също е основа на теоретико-обзорна систематизация чрез позоваване върху предходни изследвания и на извеждането на **основни работни понятия и принципи**, използвани по-нататък в труда. Това се постига при използването на **приоритетите на европейското образование, ключовите компетенции, новите законодателни документи**, несъмнено доказани като оценяване на научни възможности от докторантката и във функциите ѝ на учител по европейски проекти на български и на английски език в последното десетилетие – съчетаване на докторантурата ѝ с преподавателска и учителна активност.

➤ Ще поставя акцент и върху избора ѝ на предходни концептуални постижения в социолингвистично, в психолингвистично и в ранночуждоезиково методическо отношение по посока на оформянето на собствена експериментална програма чрез игровите технологии на чужд език. Тук важното е, че се актуализира от съвременна гледна точка моделен вариант на проекциите на „афективния филтър“ първо чрез:

- теорията за езикоусвояването (Скинър 1957);
- тезата за значението на факторите в афективния филтър (Дюли и Бърт, 1977)
- теорията за „изучаването“ и „придобиването“ на език когато комуникацията бива извършвана за автентични цели (Крашън, 1982);
- акцентът върху „емоционална интелигентност“, интегрираща умения и способности на личността за общуване със собствените и тези на другите чувства (Големан, 1996).

Така в теоретико-аналитичната част на дисертационния труд докторантката поставя **два важни акцента**, очертани от модела ранното чуждоезиково ориентиране в **кондиционален план** – чрез **влиянieto на околния свят и едновременно следствие от емоционалното реагиране в комуникативен план**, присъщо на условията на играенето в ранното чуждоезиково взаимодействие.

2.3. В **експериментално-приложното изследване** оценявам изключително позитивно следните постижения:

Това е *формулировката от оригинално и недоказано досега предположение за влиянието на моделна ранночуждоезикова интеракция*, изградена върху афективен филтър чрез игрови технологии във варианти относно *положителното влияние на интерактивен модел върху компетенциите за общуване на чужд език* в задължителната предучилищна подготовка в трета и в четвърта възрастова група (5 – 7-годишни деца). То се доказва в *експериментално очертани етапи* по посока на логически произтичащите от хипотезата задачи при организационно зададен контингент деца в двете възрастови подгрупи на 5 – 6-годишни и 6 – 7-годишни деца от 19 детски градини чрез вариативна комплексност (9 – в столични общини, 4 – в малък град, 5 - в села и 1 – в частен езиков център) при прилагането афективния филтър в различен емпирично-ситуативен и интегративен план.

Във втора глава прави впечатление и *прецизното използване на авторска конкретизация в областта на социалните и комуникативните критерии и показатели (ЕКР/НКР, 2012)* във връзка със систематизирането на компетенциите на общуване на чужд език при доказването на *насоченост към партньора в игровата интеракция* и към процеса на динамиката на технологичния модел. Оттук произтичат и различията във входящата и в изходящата диагностика на контингента от 465 деца диференцирани в експериментални и в контролни групи в съответната възраст, но обхванати като подходящ обем за педагогически експеримент в естествени условия при използването на моделната интеракция за доказването на хипотезата.

Така закономерно Д. Стоимчева-Коларска достига до структурирането на интерактивния си модел, който макар и зададен върху дообогатената идея за афективния филтър, аз оценявам *като оригинален и авторски* защото:

Първо: Оформя адекватни на интерактивния модел и функциите му по посока на хипотезата и задачите подходи: системно-интерактивен по посоката на параметрите на средата – *висока мотивация, ниска тревожност, висока самооценка*; личностно-рефлексивен фокусиране върху *субектното игрово присъствие и самооценяване*; комуникативно-експресивен в план на чуждоезиковото взаимодействие – *интимност и ликуване в игров план*.

Второ: Разработва и реализира интерактивен образователен модел за компетенции за общуване на чужд език като интегрира ранното ориентиране в английски език и другите образователни направления посредством варианти на използваните четири технологични модела на игрово взаимодействие. И не само – *очертава двустранно ориентирани функции* чрез тях в играенето:

- ✓ По отношение на **чуждия език** – усвояемост, интегративност, тематичност, позитивност, диалогичност и анимираност;
- ✓ По отношение на **друго образователно направление** – атрактивност, комуникативност, партньорство, информираност, симулативност, динамичност.

Трето: Моделът така става осигурен технологично като образователен вариант за ново, различно от авторското присъствие на докторантката **в иновативната програмна система „АБВ@игри“ бинарно проектиране на педагогическите ситуации** – освен на две образователни направления тя изгражда трето – ранното чуждоезиково партниране в играенето на чужд език и фактически **представя модул на тази системност на английски език в 128 разновъзрастни**, но ориентирани месечно педагогически ситуации, проведени в представените по 64 игрови ситуации от октомври до май в дейността на образователната институция.

2.4. По отношение на **анализа на резултатите** в излагането на същността на изследването потвърждавам резултатите от:

Описателна статистика на получените количествени резултати е реализирана обективно и **показва достоверността на резултатите** – констатираната разлика в сравняваните показатели може да бъде обобщена за генералните съвкупности. Така докторантката доказва, че **интерактивният модел в игрово-образователна среда води до постигане на много по-високи резултати в сравнение с контролните групи, където той не се използва**. Това се гарантира чрез снижаване на нивото на афективния филтър, както и до по-високо езикоусвояване.

Приложен е и тест на Шапиро – Уилкс за отхвърляне на нулевата хипотеза с 95% сигурност за алтернативната, т.е. и трите извадки идват от нормално разпределени съвкупности. При проследяване влиянието на модела чрез **афективния филтър върху компетенциите за общуване на чужд език** се отчита съществена разлика в тенденциите между контролните и експериментални групи в началото и в края на изследването. В крайните резултати по трите критерия в контролните групи се отчита съсредоточаване на основния брой деца в категория „средно плътен“ афективен филтър и на фаза „вход“ и на фаза „изход“, от което може да се заключи, **че комплексът от емоции при тях, не е бил приоритет**. Обратно – използването на интерактивния модел **в експерименталните групи променя активния филтър** по равно в категории „нормален“ (48.2%) и „нормален към тънък“ (48.4%), т.е. наблюдава се изтъняване на афективния филтър с две, три нива, **което е в подкрепа на хипотезата и задачите**.

Диференцираното по критерии и показатели съобразно възрастта реализиране на модела при 5 – 6-годишните и при 6 – 7-годишните доказва едни и същи валидни тенденции – преобладаване на емоционално-филтриращия модел, следван от когнитивно-информативния, функционално-деловия и социално-обвързващия, което според мен е второ потвърждение на хипотезата и задачите за влиянието на формиращия експеримент в групите, участващи в него, даже и при случаи на неизучавали преди това английски език.

3. Заключение и изводи

Оценявам ги като значими и съответстващи на целта, хипотезата и задачите. Докторантката демонстрира *способности да изведе обобщено резултатите, да ги корелира с количествените и с качествените, очертани от приложението на интерактивния модел тенденции* в контролните и в експерименталните групи.

Приемам приносите, изведени в резултат на педагогическия по своя характер в областта на ранното детско образование докторски труд. Ясно доминират тези, отнесени до *обновяването на предучилищната педагогика като теория и приложна практика, но и тези, водещи до преодоляването на порочни практики при ориентирането в ранно чуждоезиково обучение* при игнориране на педагогическите специалисти, владеещи игрови технологии и чуждия език като професионална компетентност.

4. Качества на докторантката

Доказателствата за качествата, нужни за кариерното развитие на редовния докторант произтичат от автобиографичната справка, приложена в документите, които са *убедителен обективен отличен нейн атестат*. Но като научен ръководител и член на научното жури имам още веднъж нормативно право и професионална отговорност за заявя преди заключението в становището си, че Десислава Стоимчева – Коларска е *млад изследовател и професионалист педагог*, с който аз лично съм сигурна, че ще представя както досега най-ценните европейски приоритети на съвременното ранно детско образование. При това не формално, а с дълг и всеотдайност.

В заключение: Като имам предвид всички спазени процедурни изисквания за представяне и оценяване на качествата на дисертационния труд, изследователските

умения на докторантката и убедителните ѝ очертани приноси за теорията и за практиката на предучилищното образование, *предлагам на уважаемото жури да присъди образователната и научна степен Доктор по професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика) на Десислава Стоимчева-Коларска.*

14.12.2016.

Член на жури:.....

(проф.д-р Весела Гюрова)